

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2022-25-10>

УДК 811.161'234

ЩЕРБАК О. В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

КІНОДИСКУРС ЯК ДВОРІВНЕВА СИСТЕМА СКЛАДНИКІВ: ФУНКЦІЙНИЙ ПОГЛЯД

Статтю присвячено проблемі моделювання структури кінодискурсу з функційного погляду. Висвітлено сутність поняття «кінодискурс» та з'ясувано його зв'язки із суміжними термінами, зокрема спростовано доцільність ототожнення таких понять, як «дискурс фільму», «телекінематографічний дискурс» і «кінематографічний дискурс» із кінодискурсом і доведено гіперонімію останнього. Обґрунтовано доцільність застосування функційного підходу до моделювання структури кінодискурсу з опертям на положення методики дискурс-аналізу та ідею про діадичність структури дискурсу як такого. Запропоновано зважати на дворівневість комунікації в кінодискурсі і, відповідно, виокремлювати в ньому екто- та ентоскладники (приклад продемонстровано на матеріалі документального кінофільму про Василя Стуса «Ваш Василь»).

Ключові слова: кінодискурс, етноскладник, ектоскладник, кінотекст, кінодіалог, кінорепліка, кінотрейлер, кіноанонс, кінослоган.

SHCHERBAK O.

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

FILM DISCOURSE AS A TWO-LEVEL SYSTEM OF COMPONENTS: A FUNCTIONAL VIEW

The article is devoted to the problem of modeling the structure of film discourse from a functional point of view.

The author explained the essence of the concept of "film discourse" and clarified its relationship with related terms. The article denies the expediency of identifying such concepts as "telecine cinematographic discourse" and "cinematographic discourse" with film discourse. The material proves the hyperonymic status of film discourse. It has been noticed that scientists use the following terms in film discourse studies: film text, film dialogue, film replica, film trailer, film announcement and film slogan. It has been determined that film dialogues, film replicas and film slogans are among them of a purely verbal nature. Movie texts, along with movie trailers and movie announcements, accumulate verbal and other semiotic signs. It is established that the connections between the groups of these concepts show the transition from the largest to the smallest: 1) film text – film dialogue – film replica; 2) film trailer – film announcement – film slogan.

The expediency of applying a functional approach to modeling the structure of film discourse based on the provisions of the methodology of discourse analysis and the idea of the dyadic nature of the structure of discourse as such is substantiated. However, it is also suggested to take into account the two levels of communication in film discourse (external level – collective author / audience; internal level – addressee character and addressee character) and to distinguish between ecto- and entocomponents.

Entocomponents are film texts with film dialogues and film lines. These are products of communicative activity that have a certain meaning and semiotic form that can convey this meaning. They are also marked by integrity, completeness and perform a variety of discourse functions, in addition to advertising.

Ectocomponents are film trailers, film announcements and film slogans, because they are the products of communicative activities that have their meaning and semiotic form, while being relatively complete and concise with a focus on the implementation of primarily advertising function.

It is determined that ento- and ectocomponents in the structure of film discourse interact with each other on the principle of hierarchical subordination. Ectocomponents are subordinated to ethnic components, despite the fact that external components have a wider functional palette.

It is proved that the relations between ento- and ectocomponents are established approximate identity, because movie trailers and movie announcements are almost always created on the basis of pre-borrowed frames, episodes and cues / dialogues from the main movie text. This was confirmed by a comparative analysis of the language organization of the film trailer and the film text of the documentary "Your Vasy!"

Key words: film discourse, entocomponent, ectocomponent, film text, film dialogue, film replica, film trailer, film announcement, film slogan.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Як запевняє Т. Духовна, «лінгвісти, які займаються проблемами кінодискурсу..., говорять про його взаємозв'язок із поняттями "кіносценарій", "кінотекст" і "кінодіалог", останнім із яких, своєю чергою, відводиться роль фрагментів кінодискурсу. Однак чіткого уявлення про складові компоненти цього різноманітного утворення доки не сформовано» [2, с. 64]. Відтак виникає необхідність у розробленні рівневої моделі структурної організації кінодискурсу з виокремленням чітких критеріїв розмежування його рівнів на ґрунті застосування принципів функційного методу, що «передбачає дослідження мови в дії, у процесі функціонування з огляду на цілеспрямовану природу мовних одиниць і явищ» [8, с. 10]. Остання теза увиразнює актуальність запропонованої розвідки, оскільки допоки в науковій практиці моделювання структури кінодискурсу здійснювалося з опертям лише на дефінітивні обсяги елементів відповідного термінологічного поля, залишаючи поза увагою їхній функційний потенціал.

Аналіз досліджень та публікацій

Уже понад півсторіччя феномен кінодискурсу перебуває у фокусі уваги лінгвістів, відповідні дослідження яких зазвичай проводяться з опертям на постулати семіотики кіно, інституційний період якої, за словами М. Шейхані, І. Фаяз, А. Надері, розпочинається якраз із виходу у світ статті про фільм «Молодий містер Лінкольн», опублікованій у французькому журналі «Кінематографічні записки» у 1970 році [17, с. 520]. З того часу й до сьогодні генерацією лінгвістів неодноразово робилися спроби дефінувати поняття «кінодискурс» та встановити його зв'язки з низкою суміжних термінів (Я. Андроцопоулос, Е. Вассиліу, М. Дінель; Д. Гайданка, І. Котова), обґрунтувати підходи до виокремлення типологічних різновидів (Д. Бордвелл; Г. Слишкін, М. Єфремова), змодельовати структурну організацію (Т. Духовна, С. Зайченко, О. Колодіна, Н. Матушевська, І. Федотова). Якщо ж виконання перших двох завдань уже знаходиться на завершальній стадії наукових пошуків, то третє завдання все ще потребує знайдення інструментів для успішного розв'язання.

Формулювання цілей статті

Мета статті – розроблення рівневої моделі структурної організації кінодискурсу з урахуванням функційної скерованості його складників. Реалізація окресленої мети можлива шляхом поетапного виконання таких завдань: 1) висвітлити сутність поняття «кінодискурс» та з'ясувати його зв'язки із суміжними термінами; 2) обґрунтувати доцільність застосування функційного підходу до моделювання його структури; 3) презентувати рівневу модель структурної організації кіно дискурсу (із залученням матеріалів українського документального фільму «Ваш Василь»).

Методологія дослідження передбачає залучення як загальнонаукових, так і спеціальних лінгвістичних методів. Із масиву методів першої групи в роботі використовуємо насамперед метод спостереження, а також методи аналізу, синтезу й узагальнення, що в цілому прислужилися у висвітленні теоретичних положень наукової розвідки. Одним із провідних методів другої групи став функційний метод із його методикою дискурс-аналізу, що разом із загальнонауковим методом моделювання посприяли презентації рівневої моделі структурної організації кінодискурсу.

Виклад основного матеріалу.

У науковій літературі мають місце випадки отождоження терміна «кінодискурс» із такими термінами, як «дискурс фільму», «телекінематографічний дискурс», «кінематографічний дискурс», перші два з яких до наукового обігу ввели Р. П'яцца, М. Беднарк та Ф. Россі, а останній – Я. Андроцопоулос [14, с. 458]. Однак, на думку М. Дінель, подібні експланаторні операції є дещо сумнівними, у зв'язку з чим дослідниця рекомендує «не плутати кінодискурс із кінематографічним дискурсом, що поєднує низку кінематографічних прийомів, які вивчаються насамперед поза лінгвістикою» [15, с. 42]. Погоджуючись із цією тезою та повністю схвалюючи позицію Я. Андроцопоулоса, згідно з якою «“кінематографічний” та “телекінематографічний” насамперед указують на відмінність, пов'язану із середовищем поширення фільмів» [13, с. 140], яким може бути кінотеатр чи телебачення відповідно, ми схильні вважати кінодискурс гіперонімічним терміном до понять «кінематографічний дискурс» та «телекінематографічний дискурс» і трактувати його як особливий різновид інституційного дискурсу, що представляє собою комплекс лінгвістичних, теле- та / або кінематографічних, а також комп'ютерних та інших семіотичних інструментів, об'єднаних для аудіовізуальної презентації ідеї та реалізації інтенцій колективного адресата кінокомунікації в різних жанрах і формах об'єктивації. Своєю чергою, дискурс фільму є «приватним випадком» кінодискурсу, тобто охоплює різні форми об'єктивації лише одного конкретного фільму за допомогою інструментів кінодискурсу.

Для позначення форм представлення фільму як елемента аудіовізуальної культури в лінгвістичній та лінгвосеміотичній парадигмах зазвичай використовуються такі поняття з першою частиною «кіно», як власне фільм, або кінотекст, а також кінодіалог, кінорепліка, кіносценарій, кінотрейлер, кіноанонс, кінослоган тощо (див. праці Х. Нгуен, Н. Чепінські, Ц. Томсон, Х. Харрісон). Оглядом здійснимо визначення дефінітивного обсягу зазначених термінів.

Найбільш активно вживаним у науковій літературі є термін «кінотекст», під яким утрадиційовано розуміти «постановочний фільм, що складається з образів, що рухаються, та статичних, мовлення, усного та писемного, шумів та музики, що особливим чином організовані та перебувають у нерозривній єдності» [9, с. 136], хоч українська дослідниця Д. Гайданка вважає його суто вербальним елементом кінодискурсу [1, с. 73], додаючи, що таку ж генезу мають і кінодіалоги, кінорепліки, кіносценарії. Ми цю позицію підтримуємо лише частково, вважаючи, що суто вербальну природу все ж мають лише кінодіалог (як частина вербальної організації кінотексту, що презентує / моделює розмову двох персонажів), кінорепліка (як фраза, виголошена одним персонажем у кінодіалозі), кіносценарій (як основа вербальної організації кінофільму або текст у його вузькому розумінні). Своєю чергою, кінотекст, услід за даними «Словника кінознавства», ми інтерпретуємо не як власне-фільм, а як «внутрішню структуру та організацію будь-якого фільму..., що концептуалізує його систему смислів» [16], виступаючи при цьому складником кінодискурсу, відзначаючись контекстуальністю, антропоцентричністю, інтерактивністю, динамічністю та наявністю макросеміотичних одиниць, виокремлення яких ґрунтовано «на соціо-семіотичному й ситуативному визначеннях дискурсу, зв'язок між

якими опосередкований усвідомленням контексту як лінгвокогнітивної категорії, що дозволяє пояснити, з одного боку, спосіб впливу соціокультурних чинників на структури тексту / дискурсу і, з іншого, – роль дискурсу у формуванні контексту» [6, с. 79], а також на прагматичній умові, що полягає у «взаємній орієнтованості його учасників на інтеракцію, спільну розробку семіотичної структури дискурсу» [6, с. 79]. Це означає, що кінотекст синтезує в собі вербальні складники, так і складники іншої семіотичної генези.

Такі терміни, як «кінотрейлер», «кіноанонс» і «кінослоган» також пов'язані з кінодискурсом і кінотекстом, проте вони представляють собою «фрагменти або монтаж фільму, ... призначені для того, щоб спонукати аудиторію подивитися чи послухати пропоновану постановку» [16], тобто виступають своєрідними «текстами про кінотексти», відрізняючись лише довжиною матеріалу та кількістю знаків у ньому. Так, кінотрейлер – це «невеликий відеоролик, який складається з коротких і зазвичай найбільш видовищних фрагментів фільму та використовується для анонсування або реклами цього фільму» [16]. Кіноанонс – це «попереднє оголошення про наступний фільм» [16], проте, на відміну від кінотрейлера, є коротшим за часом трансляції (2–3 хв. проти 30–40 сек.). Кінослоган виступає елементом кінотрейлера й кіноанонса та представляє собою акустично та / або графічно оформлену фразу, що зазвичай репрезентує основну ідею рекламного фільму, тобто майже повністю відповідає класичному розумінню поняття «слоган» (див. праці В. Зірки, Т. Ковалевської, А. Ковалевської-Славової, Н. Кутузи, Д. Добровольської, Л. Дядечко, О. Лещенко, О. Македонової, М. Славінської, Н. Улігіної та ін.).

Наведені дефініції, попри наявні в них відмінні риси, все ж мають кілька об'єднувальних стрижнів. По-перше, вони номінують феномени та явища однієї сфери життєдіяльності, тобто пов'язані з кіноіндустрією. По-друге, їх пов'язує наявність мовного конструкта, без якого реалізація зазначеними феноменами різноманітних функцій, у т. ч. і впливових, виявилася би неможливою, оскільки наукою доведено, що ««основним засобом сугестії (як різновиду впливу. – О. Щ.) уважається слово, підкріплене невербальними елементами» [10, с. 26]. По-третє, ознаки, представлені у вищепредставлених визначеннях (див., напр., у дефініції «кінотекст» ідеться передусім про інформативність і структурно-сміслову завершеність), указують на наявність сенсових перетинів із поняттям дискурсу, під яким прийнято розуміти «семіотичний простір, що містить вербальні та невербальні знаки, орієнтовані на обслуговування певної комунікативної сфери, а також тезаурус прецедентних висловлень і текстів» [11, с. 21], через що в будь-якому дискурсі, зокрема й у кінодискурсі, акумулюються й реалізуються всі функції мови, виокремлені Р. Якобсоном [12, с. 193–230]. Це якраз увиразнює доцільність застосування саме функційного підходу до моделювання структури кіно дискурсу, що й становить основне завдання нашої розвідки.

Як відомо, функційний метод є одним із методів лінгвістики, розроблений у межах її прагматичної парадигми [8, с. 10], особливістю якого є застосування методики аналізу дискурсу (або дискурс-аналізу), що, зрештою, корелює з об'єктом розроблюваного нами дослідження. Своєю чергою, дискурс-аналіз, як помічає А. Загнітко, своїми джерелами має структуралізм, семіотику, аналіз наративів, етнографію; аналіз мовленнєвого спілкування; аналіз мовленнєвих актів; соціолінгвістику; опрацювання тексту з погляду психології та штучного інтелекту, лінгвістику тексту [3, с. 16]. Завдяки доробку цих наукових напрямів ученим удалося змодельовати узагальнену структуру дискурсу, що зазвичай складається із двох рівнів, що, проте, можуть по-різному номінуватися. Так, у концепції Т. ван Дейка дискурс є поєднанням макро- (глобальної) та мікроструктури (локальної) [3, с. 14]. О. Кулікова радить розглядати структуру дискурсу в синтагматичному та парадигматичному вимірах, наголошуючи, що за першого підходу його основними конститuentами є дискурсний складник та дискурсний оператор, а за другого – лінгвістичні маркери та інтенційно-фокусні маркери, що вказують на траєкторію переміщення уваги учасників комунікації в ході розгортання дискурсу [7, с. 12–15]. І. Корольов узагалі вважає, що «структура дискурсу припускає наявність двох діаметрально протиставлених ролей – мовця та адресата, а сам процес мовного спілкування розглядається в цих двох перспективах» [5, с. 292].

Ми у своїх спробах моделювання також спираємося на ідею про діадичність структури дискурсу як такого, проте наполягаємо, що для реалізації цієї операції щодо кінодискурсу все ж варто зважати на характерну для нього дворівневність комунікації, що Д. Гайданка пояснює «наявними колективним автором / глядацьким загалом на зовнішньому рівні і персонажем-адресантом та персонажем-адресатом на внутрішньому рівні» [1, с. 71]. Додамо, що актуалізація зазначених рівнів комунікації в кінодискурсі може відбуватися як імпліцитно, так і експліцитно, у зв'язку з чим пропонуємо скористатися префіксоїдами давньогрецького походження та виокремлювати в структурі кінодискурсу енто- та ектоскладники.

Енто – «перша частина складних слів, що відповідає слову *внутрішній*» [16], на підставі чого ентоскладник структури кінодискурсу інтерпретуватимемо як продукт комунікативної діяльності, що має певний зміст і семіотичну форму, здатну передати цей зміст, а також відзначається цілісністю, завершеністю й виконує різноманітні дискурсні функції, крім рекламної. Відтак ентоскладником кінодискурсу насамперед є кінотекст і його фрагментарні конструкти – кінодіалог і кінорепліка. До ентоскладників кінодискурсів логічно вналежнити й субтитри, тобто «написи в нижній частині кадру кінофільму, перев. із перекладом тексту» [16], оскільки субтитри, на нашу думку, є лише графічними репрезентантами кінореплік.

Екто – «перша частина складних слів, що відповідає слову *зовнішній*» [16]. Відповідно ектоскладник – це також продукт комунікативної діяльності, що має свій зміст і семіотичну форму, які, проте відзначаються

відносною завершеністю та лаконічністю та скеровуються на реалізацію передусім рекламної функції, тобто екстоскладники забезпечують рекламу ентоскладникам кінодискурсу. Цілком зрозуміло, що таким функційним потенціалом наділено кінотрейлери, кіноанонси та кінослогани, сенсовий обсяг яких до певної міри збігається із сутністю поняття «реклама», що моделюють у маркетингу акронімом AIDA, «де А – Attention (привернення уваги), І – Interest (збудження зацікавленості), D – Desire (активізація бажання), А – Action (спонукання до дії)» [4, с. 209].

Варто також відзначити, що енто- та екстоскладники в структурі кінодискурсу не існують незалежно одне від одного. Між ними вбачається принцип ієрархічної підпорядкованості, оскільки першорядну роль у конструюванні кінодискурсу посідають ентоскладники – насамперед кіносценарій, що відзначається суто лінгвальною природою, за ним іде кінотекст зі своїми елементами, що є продуктом презентації попередньо складеного кіносценарію, а завершують процес презентації кінодискурсу його екстоскладники, причому в різній послідовності залежно від обраного каналу поширення. Закцентуємо також і на тому, що між енто- та екстоскладниками встановлюються відношення т. зв. наближеної тотожності, адже кінотрейлери та кіноанонси практично завжди створюються на основі попередньо запозичених кадрів, епізодів і реплік / діалогів з основного кінотексту, що, проте, відзначаються найвищим рівнем комунікативного впливу. Наприклад, у документальному українськомовному фільмі «Ваш Василь» кінотекст і кінотрейлер мають таку спільну репліку: *Протестувати повинні всі. Сьогодні хапають українців, завтра хапатимуть євреїв, потім – росіян.* Проте в кінотексті вона доповнюється логічно пов'язаними з нею репліками головного персонажа: *Я говорив з обуренням про те, що підозріливо приховувані арешти виявляють якусь гнітючу атмосферу, яка склалася в Києві, особливо щодо молодих митців. Ці підозріліві арешти створюють ґрунт для страшних аналогій. У кінотрейлері за розглядуваною нами реплікою звучить репліка вже з наступної сцени, виголошена іншим персонажем: Це провокація.*

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Кінодискурс є гіперонімом до суміжних із ним понять – кінотекст, кінодіалог, кінорепліка, кінотрейлер, кіноанонс, кінослоган, із-поміж яких перші три ми вналежнили до ентоскладників кінодискурсу, а другі – до його екстоскладників. Наші спостереження також дали підстави казати про функціонування цих складників у структурі кінодискурсу за принципом ієрархічної впорядкованості з реалізацією відношень т. зв. наближеної тотожності.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в детальному лінгвосеміотичному аналізі енто- та екстоскладників кінодискурсу.

Література

1. Гайданка Д. В. Оказіональне словотворення у сучасному англomовному кінодискурсі: лінгвокогнітивний і комунікативно-когнітивний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2018. 312 с.
2. Духовная Т. В. Структурные составляющие кинодискурса. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. Тамбов : Грамота, 2015. № 1 (43): в 2-х ч. Ч. I. С. 64–66.
3. Загнітко А. П. Основы дискурсологии : науково-навчальне видання. Донецьк : ДонНУ, 2008. 194 с.
4. Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування. Одеса : Астропринт, 2008. 324 с.
5. Корольов І. Р. Поняття дискурсу в сучасному мовознавстві: визначення, структура, типологія. *Studia Linguistica*. 2012. Вип. 6. С. 285–305.
6. Кравченко Н. К. Таксономія категорій дискурсу в сучасному дискурс-аналізі. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія «Філологія». 2014. № 1. С. 77–83.
7. Куликова О. В. Структура дискурса и проблемы инференции (на примере аргументативного дискурса). *Вестник Московского государственного лингвистического университета*. Серия : Гуманитарные науки. 2007. № 521. С. 8–28.
8. Методи лінгвістичних досліджень : навчальний посібник / упорядник : Н. А. Цимбал. Умань : Візаві, 2019. 106 с.
9. Самкова М. А. Кинотекст и кинодискурс: к проблеме разграничения понятий. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, № 1 (8). 2011. С. 135–137.
10. Толкунова Е. Г. Семантическое описание современных русских рекламных текстов (суггестологический аспект) : дисс. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Барнаул, 1998. 184 с.
11. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса : дисс. ... д-ра філол. наук : 10.02.01, 10.02.19. Волгоград, 2000. 431 с.
12. Якобсон Р. О. *Лингвистика и поэтика*. Структурализм «за» и «против». М. : Наука, 1975. С. 193–230.
13. Androutsopoulos J. Introduction: Language and society in cinematic discourse. *Multilingua*, 31. 2012. P. 139–154. DOI: 10.1515/multi-2012-0007

14. Dynel M. (Im)politeness and telecinematic discourse / M. A. Locher and A. H. Jucker (eds.). *Pragmatics of Fiction*. Berlin–Boston : De Gruyter Mouton, 2017. P. 455–487. DOI: 10.1515/9783110431094-015
15. Dynel M. Stranger than Fiction? A Few Methodological Notes on Linguistic Research in Film Discourse. *Brno Studies in English*, Vol. 37, No. 1. 2011. P. 41–61. DOI: 10.5817/BSE2011-1-3
16. Kuhn A. & Westwell G. *Dictionary of Film Studies*. London : Oxford University Press, 2012. URL: <https://www.oxfordreference.com/>
17. Sheykhanі M. E., Fayaz E., Naderi A. Critical Discourse, Linguistics and Cinema. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. № 1. С. 518–523. DOI: [10.32461/2226-3209.1.2018.177289](https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2018.177289)

References

1. Haydanka D. V. Okazionalne slovtvorenniya u suchasnomu anhlomovnomu kino dyskursi: linhvokohnityvnyy i komunikatyvno-kohnityvnyy aspekty : dys. ... kand. filol. nauk. Zaporizhzhya, 2018. 312 s.
2. Dukhovnaya T. V. Strukturnyye sostavlyayushchiye kinodiskursa. *Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki*. Tambov : Diploma, 2015. S. 64–66.
3. Zagnitko A. P. *Osnovy dyskursolohiyi : naukovo-navchal'ne vydannya*. Donetsk : DonNU, 2008. 194 s.
4. Kovalevska T. Yu. *Komunikatyvni aspekty nevrohlyvistychnoho prohramuvannia : monohrafija*. Odesa : Astroprynt, 2008. 324 s.
5. Korolev I. R. Ponyattya dyskursu v suchasnomu movoznavstvi: vyznachennya, struktura, typolohiya. *Studia Linguistica*, 2012. Vyp. 6. S. 285–305.
6. Kravchenko N. K. Taksonomiya katehoriy dyskursu v suchasnomu dyskurs-analizi. *Visnyk Kyivskoho natsional'noho linhvistychnoho universytetu. Seriya «Filolohiya»*. 2014. № 1. S. 77–83.
7. Kulikova O. V. Struktura diskursa i problemy inferentsii (na primere argumentativnogo diskursa). *Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta. Seriya : Gumanitarnyye nauki*. 2007. № 521. S. 8–28.
8. Cymbal N. A. *Metody linhvistychnykh doslidzhen' : navchal'nyy posibnyk*. Uman: Vizavi, 2019. 106 s.
9. Samkova M. A. Kinotekst i kinodiskurs: k probleme razgranicheniya ponyatiy. *Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki*, № 1 (8). 2011. S. 135–137.
10. Tolkunova E. G. *Semanticheskoye opisaniye sovremennykh russkikh reklamnykh tekstov (suggestologicheskyy aspekt) : diss. ... kand. filol. nauk*. Barnaul, 1998. 184 s.
11. Sheigal E. I. *Semiotika politicheskogo diskursa : diss. ... d-ra filol. nauk*. Volgograd, 2000. 431 s.
12. Yakobson R. O. *Lingvistika i poetika. Strukturalizm «za» i «protiv»*. Moscow : Nauka, 1975. S. 193–230.
13. Androustopoulos J. Introduction: Language and society in cinematic discourse. *Multilingua*, 31. 2012. P. 139–154. DOI: 10.1515/multi-2012-0007
14. Dynel M. (Im)politeness and telecinematic discourse / M. A. Locher and A. H. Jucker (eds.). *Pragmatics of Fiction*. Berlin–Boston : De Gruyter Mouton, 2017. P. 455–487. DOI: 10.1515/9783110431094-015
15. Dynel M. Stranger than Fiction? A Few Methodological Notes on Linguistic Research in Film Discourse. *Brno Studies in English*, Vol. 37, No. 1. 2011. P. 41–61. DOI: 10.5817/BSE2011-1-3
16. Kuhn A. & Westwell G. *Dictionary of Film Studies*. London : Oxford University Press, 2012. URL: <https://www.oxfordreference.com/>
17. Sheykhanі M. E., Fayaz E., Naderi A. Critical Discourse, Linguistics and Cinema. *Bulletin of the National Academy of Management of Culture and Arts*, 2018, V. 1. P. 518–523. DOI: [10.32461/2226-3209.1.2018.177289](https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2018.177289)